

njegovo značenje za istraživanje povijesti prijevoda *Biblije* na hrvatski jezik te povijesti hrvatskoga jezika i leksika. Usporedba s hrvatskoglagoljskim korpusom mogla bi pokazati temelje na kojima su protestantska izdanja bila povezana s glagoljaškom tradicijom. Pretisak Dalmatinova i Konzulova *Novoga testameta*, dopunjen opširnim pogovorom, zasigurno će biti zanimljiv ne samo istraživačima povijesti hrvatske i europske reformacije, već i proučavateljima tiskarstva, knjižarstva i iluminacije tiskanih knjiga.

Stoga svakako treba pohvaliti izdavača što je odlučio da ovim pretiskom iz 2007. godine obilježi značajnu obljetnicu, 450. godišnjicu, otkako je Stipan Konzul započeo raditi na hrvatskom prijevodu *Novoga zavjeta* (1557.).

VESNA BADURINA-STIPČEVIĆ

ZBORNİK O VATROSLAVU JAGIĆU, KNJIŽEVNOM POVJESNIČARU, KRITIČARU I FILOLOGU, Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa, Beč, 1. listopada 2005., Varaždin, 13. – 15. listopada 2005., knjiga I. i II. ur. Tihomil MAŠTROVIĆ. Hrvatski književni povjesničari, sv. 10/I i 10/II. Hrvatski studiji sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2007. 490 str. + 420 str.

*Zbornik o Vatroslavu Jagiću* deseti je po redu zbornik serije *Hrvatski književni povjesničari*, u kojoj se nastoji vrednovati znanstvena djelatnost istaknutih hrvatskih književnih povjesničara 19. i 20. stoljeća. Zborniku je prethodio međunarodni znanstveni skup na kojemu su sudjelovala 32 znanstvenika iz šest zemalja. Skup je održan u Beču i Varaždinu, i to u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, te u suorganizaciji Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta u Zadru, Filozofskoga fakulteta u Osijeku, Filozofskoga fakulteta u Rijeci, Matice hrvatske Varaždin i Hrvatskoga filološkoga društva iz Zadra i Zagreba.

Vatroslav Jagić rodio se 6. srpnja 1838. u Varaždinu. Bio je velik istraživač u slavenskoj filologiji: jezikoslovac, tekstolog, književni povjesničar, paleograf, kritičar i esejist. Gimnaziju je pohađao u Varaždinu i Zagrebu gdje je maturirao 1856. godine. Klasičnu filologiju i njemački diplomirao je 1860. u Beču, a 1870. godine doktorirao je u Leipzigu tezom o korijenu »dê« u slavenskim jezicima *Das Leben des Wurzel dê in den slavischen*

*Sprachen*. Bio je profesor u Zagrebu, Beču, Odesi, Petrogradu i Berlinu. Već 1864. godine s Josipom Torbarom i Franjom Račkim pokrenuo je časopis *Književnik* kao preteču izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Pokrenuvši 1867. godine pri Akademiji niz *Stari pisci hrvatski* uredio je knjige o Marku Maruliću, Šišku Menčetiću i Džori Držiću, Mavru Vetranoviću, Nikoli Dimitroviću i Nikoli Nalješkoviću. Godine 1876. u Berlinu je pokrenuo središnje glasilo slavenske filologije *Archiv für slavische Philologie*, a 1886. u Beču je osnovao Seminar für slavische Philologie. Osmislio je projekt *Enciklopedija slavjanskoj filologiji* te je 1897. godine sudjelovao u osnivanju Balkanske komisije Austrijske akademije. Bio je najmlađi član JAZU, a 1888. postao je pravi član bečke Akademije. Obogatio je slavistiku i postavio je na razinu tadašnje romanistike i germanistike. Zaslužan je za uvođenje lingvističkoga i slavističkoga strukovnoga pojmovlja, estetsko-filološkoga kriterija u kritičkome promatranju teksta, poticanja kvalitetnoga prevođenja i komparativnoga pristupa književnosti. Osobito se zanimao za svestrano proučavanje staroslavenskoga jezika, o čemu dovoljno govore brojna izdanja kanonskih tekstova. Doticanjem i otvaranjem brojnih tema, koje možda i nije stigao u potpunosti obraditi, buduće je znanstvenike poticao na istraživanje.

Zbornik radova uredio je Tihomil Maštrović. U prvom svesku objavljeno je 29 referata i jedan članak Ivana Pederina koji je naknadno napisan. Referati su popraćeni kraćim *Nacrtom za životopis Vatroslava Jagića* Martine ČAVAR, otisnutom pozdravnom riječi Gerharda NEWEKLOWSKOGA, kronikom znanstvenoga skupa Ane KAPRALJEVIĆ, te programom i kazalom imena. U drugom svesku otisnuti su *Bibliografija Vatroslava Jagića*, *Literatura o Vatroslavu Jagiću* i *Kazalo imena bibliografije Vatroslava Jagića i literature o Vatroslavu Jagiću*, prilozi koje je napisala Martina ČAVAR, te *Rukopisna ostavština Vatroslava Jagića u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* i *Kazalo imena Rukopisne ostavštine Vatroslava Jagića u NSK*, prilozi koje je napisao Ivan KOSIĆ.

Autori referata, uglavnom književnopovijesne, jezikoslovne i biografske tematike znanstvenici su iz Osijeka, Rijeke, Splita, Varaždina, Zadra, Zagreba, Beča, Göttingena, Graza, Lavova i Nikšića. U jednom broju priloga znanstvenici nastoje razmotriti neke Jagićeve odluke u autobiografskom

djelu *Spomeni mojega života* (I. dio 1930., II. dio 1934.) te u njegovoj korespondenciji s tadašnjim znanstvenicima i književnicima. Nekoliko autora bavi se Jagićevim stajalištem o hrvatsko-srpskom pitanju i filološkim školama (riječki filološki krug, vukovci), kako bi razjasnili njegova proturječja oko hrvatsko-srpske problematike. Dio znanstvenika govori o Jagićevu pokretanju istaknutih edicija i publikacija, proučavanju glagoljaške problematike, petrarkizma, romantizma i narodne književnosti. U ovom je zborniku, za razliku od onoga iz 1986. godine, više priloga o hrvatskoglagoljskoj tematici u kojoj je Jagić ostavio znatan trag.

Jagićevim istraživanjem glagoljaške problematike bave se Josip Bratulić, Mateo Žagar i Milorad Nikčević. Josip BRATULIĆ u *Jagićevim izdanjima staroslavenskih kanonskih tekstova* ističe njegovu veliku zaslugu u kritičkom izdavanju kanonskih tekstova (*Zografsko* i *Marijinsko evanđelje*, *Bečki* i *Kijevski listići*), u uspoređivanju srodnih tekstova i proučavanju razvitka crkvenoslavenskoga jezika. Osobito govori o Jagićevim istraživanjima glagoljskoga pisma. Bratulić smatra da je Jagića na objavljivanje najstarijih slavenskih tekstova, za koje i danas zbog iznimne preciznosti možemo reći da su obavljena na zavidnoj razini, potaknulo zaostajanje slavističke znanosti u odnosu na romanistiku i germanistiku, a slavistika je visok domet dosegla upravo Jagićevim izdanjima.

Jagićevim proučavanjem glagoljske paleografije u kontekstu tadašnjih paleografskih načina i dosega istraživanja bavi se Mateo ŽAGAR u članku *Struktura Jagićeve glagoljske paleografije*. Autor se ponajviše usredotočio na Jagićev filološki pristup paleografiji, određene novine koje je uveo, te na strukturu rasprave *Glagoličeskoe pismo* (1911.) iz trećeg sveska *Enciklopedije slavenske filologije*. Prema riječima Stjepana Damjanovića bila je to nenadmašna *summa* spoznaja o glagoljici. M. Žagara zanima koliko je Jagićevo poznavanje latinske i ćiriličke paleografije (koje su se razvijale cijelo 19. stoljeće) odredilo filološku koncepciju glagoljske paleografije. Jagićevu namjeru da raspravu o paleografiji tiska u Rusiji smatra izrazito političkom jer se ruskim stručnjacima nije sviđalo pisanje o glagoljici kao prvotnome slavenskome pismu. Jagić je svoja stajališta temeljio na čvrstoj argumentaciji, pa stoga kada govori o prvenstvu glagoljice, to nastoji dokazati otkrivanjem starijih spomenika. Žagar zaključuje kako Jagićev pristup traži cjelovito tumačenje pisma kroz cjelokupan sustav i konkretnu argumentaciju pri razmatranju podrijetla glagoljskih slova. Tek nakon toga

moguće je opisati karakteristične oblike svakoga slova posebno. Autor piše i o njegovu stajalištu da je glagoljica utemeljena na grčkoj minuskuli, te dio pozornosti posvećuje tadašnjim teorijama o pismima (Geitler, Taylor). Jagićeve napise o glagoljskim natpisima smatra poticajnim za daljnja istraživanja, dok o važnosti koju još i danas ima Jagićeva rasprava o paleografiji dovoljno govori autorov zaključak kako bi raspravu trebalo ponovno objaviti, ali ovaj put na hrvatskom jeziku.

Milorad NIKČEVIĆ u prilogu *Jagićevo izdanje Marijinskog evanđelja (Berlin, 1883.)* govori o problemu datiranja i lociranja *Marijinskoga evanđelja*. Sustavno proučavanje toga teksta započelo je tek nakon Jagićeva izdanja. Osim Jagićevih stajališta koji je djelo locirao na hrvatsko ili srpsko područje, autor iznosi stavove brojnih filologa: Hammovu tezu o mogućem makedonskom području, Damjanovićevu o onome dijelu štokavskoga područja gdje je vrijedio istočni obred, Đorđićevu o srpsko-hrvatskim osobinama, a najduže se zadržava na razmatranjima Josipa Vrane, koji je smatrao da je ono moglo nastati i na bugarsko-makedonskom području. Autor se na kraju priklanja istraživačima koji *Marijinsko evanđelje* smještaju u Zetu (V. J. Nikčević dokazuje da je evanđelje prepisano u Duklji, pod zetskom redakcijom, i to u dvorskoj kancelariji Stefana Nemanje na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće).

Stjepan DAMJANOVIĆ u članku *Kroatistika u Jagićevoj povijesti slavenske filologije* razmatra udio današnjega pojma kroatistike u njegovu djelu *Istorija slavjanskoj filologiji* (1910.). Kako je Jagić slavistiku zamišljao kao cjelovitu disciplinu koju nije dijelio na nacionalne dijelove, autor drži da se kroatistika, u toj golemoj kompilaciji od gotovo tisuću stranica, može shvatiti samo kao zaseban broj životopisa hrvatskih filologa, od čega njih 40 ima povlašten status. Na temelju Jagićeva atribuiranja pojedinih filologa (hrvatsko, pokrajinsko, srpsko), autor analizira njegovo stajalište o hrvatsko-srpskom pitanju, te zaključuje da se Jagić terminom »hrvatski« koristi u konkretnom, a »srpsko-hrvatski« u apstraktnom značenju. Spominje se njegovo isticanje nedostatka kritičkih izdanja i dobrih bibliografija. U zaključku navodi kako bi se pojedini Jagićevi stavovi u stručnim radovima mogli bolje sagledati uspoređivanjem s njegovim stajalištima iz bogate korespondencije.

Radoslav KATIČIĆ autor je dvaju priloga. U prilogu *Vatroslav Jagić und die Balkan-Kommission der Wiener Akademie der Wissenschaften* govori o

Balkanskoj komisiji Bečke akademije, osnovanoj 1897. godine na Jagićev i Hartelov prijedlog, u kojoj Jagić pokreće istraživanje južnoslavenskih govora i folklornih tekstova, te kao temeljna polazišta postavlja terenska dijalektološka istraživanja, dopunjena povijesnim i etnološkim komentarima. Isti autor u prilogu *Vatroslav Jagić i hrvatski književni jezik* razmatra Jagićeva kontradiktorna stajališta o odnosu hrvatskoga i srpskoga jezika, tj. on govori o njegovu proturječnu stavu prema vukovcima koje je često istodobno podupirao i kritizirao. Iako je, ponajviše u *Archivu*, pisao negativne kritike o njihovim izdanjima (Maretićeva *Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima*, Maretićeva *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Broz-Ivekovićev *Rječnik hrvatskoga jezika*), ističući jednostran pristup prema hrvatskomu književnomu jeziku, a posebice pretjerivanje u idealiziranju Karadžića i Daničića, u širem se smislu slagao s njihovim stajalištem o hrvatskom i srpskom jeziku kao jeziku jednoga naroda. Jagić im je ponajviše zamjerao izostanak velikoga broja hrvatskih riječi u Broz-Ivekovićevu *Rječniku*, što je argumentirao na temelju korpusa I. Mažuranića, A. Šenoe, M. Pavlinovića. Autor naglašava kako Jagić ipak nikada nije dopustio da se štokavsko i kajkavsko narječje odvoji od hrvatskoga jezika, kao što nije dao da se Dubrovnik odvoji od hrvatske matice.

O ideji južnoslavenskoga jedinstva pisao je Srećko LIPOVČAN u tekstu *Vatroslav Jagić između ideje južnoslavenskog jedinstva i vlastitih znanstvenih uvida*, u kojem ističe Jagićeve kontradiktorne stavove o ideji jezičnoga i književnoga južnoslavenskoga jedinstva. Autor smatra da je Jagić u svojim pregledima, recenzijama i uspomena često s tim stajalištem bio u neskladu, te bi se usporedbom dvaju rukopisa njegovih *Spomena*, trebalo istražiti krije li se u različitim izdanjima podatak koji bi bolje rasvijetlio Jagićevo kontradiktorno stajalište.

Vojislav P. NIKČEVIĆ u prilogu *Vatroslav Jagić o Vuku Stefanoviću-Karadžiću* govori o Jagićevu radu o Vuku Karadžiću u kojem obrađuje njegovo lingvističko i književno djelovanje.

O polemikama između Jagića s jedne, te predstavnika riječke filološke škole s druge strane (Fran Kurelac i Vinko Pacel) piše Diana STOLAC u prilogu *Vatroslav Jagić i riječki filološki krug*.

S Jagićevim istraživanjem slavenske sintakse (i njegovim stajalištima o sintaktičkoj problematici) detaljnije nas upoznaje Branko TOŠOVIĆ u pri-

logu *Einige syntaktische Anschauungen V. Jagićs*.

Leksik Jagićevih članaka istražuje Ljiljana KOLENIĆ u prilogu *Leksik Jagićevih članaka*, nastojeći na temelju analize velikoga broja Jagićevih radova pokazati kako se njegov stil pisanja promijenio nakon pobjede vukovaca. Naime, do tada je pisao u skladu s naputcima zagrebačke filološke škole, a kasnije je taj stil promijenio u korist vukovaca.

Jedan dio Jagićeva iznimno plodonosna rada odnosi se na književno-povijesnu i književnokritičku problematiku, iako se književnom tematikom bavio manje nego jezičnim istraživanjima. U nekoliko se priloga razrađuje Jagićevo »historijsko-generičko« stajalište (Hercigonja) o povijesti književnosti koja, osim kulturno-povijesnoga pristupa, mora uključiti estetsko i kritičko vrednovanje književnih djela.

Nikica KOLUMBIĆ u prilogu *Vatroslav Jagić kao autor povijesti hrvatske književnosti* opisuje Jagićevo poimanje povijesti književnosti kao dijela sveobuhvatne povijesti kulture i duha pojedinoga naroda. Književnopovijesnim pregledima svojih suvremenika, najviše *Ogledalu književne poviesti jugoslavjanske* (1865.) Šime Ljubića, zamjerao je pogrešan metodološki pristup, ponajprije autorska ograničavanja na čistoj bio-bibliografskoj dokumentarnosti i kronološkom rasporedu podataka (Hercigonja) bez njihova smještaja u kontekst. Jagićeva stajališta o književnosti, s naglaskom na povijesti hrvatskoga srednjovjekovlja, Kolumbić razmatra na temelju Jagićeve *Historije književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga* (1867.), njegovih *Primjera starohrvatskoga jezika iz glagoljskih i ćirilskih književnih starinah* (1864. i 1866.), te *Kratkoga pregleda hrvatsko-srbske književnosti od posljednje dvie-tri godine* (Književnik, III, 1866.) i njegova uvoda *Hrvatska glagolska književnost* u Vodnikovoj *Povijesti hrvatske književnosti* (1913.). Iako Jagića smatra pioniro u vrednovanju srednjovjekovne književnosti, zamjera mu što je srednjovjekovlje opisao slabije od ostalih razdoblja. Autor vjerojatno misli da je Jagić na hrvatsko srednjovjekovlje gledao više kao na kulturološki, nego književni fenomen, pa su ga više zanimale filološke, a manje književne osobine srednjovjekovnih tekstova. Autor ističe da su srednjovjekovlju kao stilskoj formaciji pristupili tek Slavko Ježić, Mihovil Kombol, Vjekoslav Štefanić i Eduard Hercigonja. Iznimno vrijednim smatra Jagićevu periodizacijsku podjelu glagoljskih tekstova u pet faza, a posebno isticanje estetske vrijednosti pravnih spomenika i statuta, kao i mnoge

zaključke do kojih je došao na temelju maloga broja primjera (*Roman o Troji, Ljetopis popa Dukljanina*). Dotiče se njegova spoznajnog kolebanja oko glagoljaštva kojemu ponekad pripisuje epitet zaostalosti, a ponekad govori o bogatstvu glagoljskih knjiga.

Književnim temama romantizma bavi se Tihomil MAŠTROVIĆ u prilogu *Vatroslav Jagić i pjesnici hrvatskoga romantizma*. Ističe Jagićevo uvođenje estetskoga kriterija, pa prema tome i njegovu književnu periodizaciju prema stilskim karakteristikama djela. Iznosi nekoliko Jagićevih ocjena o najpoznatijim pjesnicima hrvatskoga romantizma (Vraz, Preradović, Mažuranić).

Ines SRDOČ-KONESTRA u prilogu *Vatroslav Jagić o starim dubrovačkim piscima* govori o Jagićevim istraživanjima stiha i izvora hrvatskoga petrarkizma, osobito na temelju studija »Trubaduri i najstariji hrvatski lirici« (1869.) i »Dvanaesterac u starijim pjesmama slavenskih pjesnika u Dalmaciji« (1896.). Značajnim smatra Jagićevo ukazivanje na pojedine netočnosti, pogrešno pripisivanje djela, nesumnjiv talijanski utjecaj na hrvatske petrarkiste, a što je sve upućivalo na daljnje komparativno proučavanje. Autorica u prilogu iznosi mišljenja mnogih proučavatelja petrarkizma o Jagićevu poimanju trubadurstva kao i o petrarkizmu općenito.

Nezaobilazan je i njegov rad na pokretanju časopisa (*Književnika*, kao preteče Akademijinih izdanja, te *Archiva*, i njegova poticaja u pokretanju *Vienca*). U svojim novinskim člancima, kojima je utjecao na razvoj književne kritike, podjednako je prikazivao originalna djela i prijevode.

U prilogu *Književno-povijesni doprinos Vatroslava Jagića u časopisu Književnik* Miroslav ŠICEL ističe da je Jagić, kada se govori o književnosti, bio poznat ponajviše kao kritički tekstolog koji je za Akademijino izdanje *Stari pisci hrvatski* priredio Marulića, Menčetića, Držića, Vetranovića i druge. U usmenoj je književnosti prepoznavao nacionalni identitet. Nastojao je svoj pristup povijesti književnosti odmaknuti od suhoparnih bibliografskih podataka, zagovarajući objektivnan kritički pristup u kojem je od istraživača ponajprije zahtijevao utvrđivanje građe i izvornih tekstova, a tek zatim objektivno-kritičku analizu. Raspravljajući kakvu bi funkciju trebala imati književnost i na koje bi sve načine znanost o književnosti mogla poticati pisce na stvaralaštvo, Jagić je smatrao kako bi književna djela trebala biti u službi društvenih problema.



Jagićevim ocjenama novije književnosti bavio se Robert BACALJA u prilogu *Jagićevi prikazi i ocjene novije hrvatske književnosti* koji ističe da se Jagić žalio na nedostatak književne povijesti i kritike. Posebno je kritizirao prvo izdanje Šurminove *Povijesti književnosti hrvatske i srpske* (1898.) zbog goleme količine podataka, ali nedostatka samostalne kritike. Jagićeva promišljanja iščitavao je iz pisama Rešetaru, Gjalskomu i Livadiću.

U ovom se Zborniku samo jedan članak bavi Jagićevim pogledima na narodnu književnost, za razliku od prijašnjeg zbornika u kojemu je to bila jedna od središnjih tema. Riječ je o prilogu Vande BABIĆ *Jagićevi pogledi u kontekstu rasprava o bokokotorskim bugaršćicama*, u kojem autorica proučava Jagićevo stajalište o podrijetlu bugarštica, mišljenje o bugaršticama kao uzoru deseteračkih pjesama, i razmatranje o dugom i kratkom epskom stihu. Autoricu zanima kolik je stvaran Jagićev udio u istraživanju toga usmenoga oblika.

Tema je dvaju priloga i Jagićev odnos prema stranim književnostima. Reinhard LAUER u članku *Jagić i ruska književnost XVIII. stoljeća* piše o Jagićevoj pozitivistički napisanoj *Povijesti ruske književnosti* (1895.), u kojoj je donio zanimljive podatke o biografijama ruskih književnika i objasnio njegovo shvaćanje stilskih formacija. U prilogu *Jagić i slavistička problematika Ivana Franka* Ljudmila VASILJEVA obradila je Jagićev utjecaj na ukrajinskoga pjesnika i znanstvenika Ivana Franka.

Jagić je udario temelje kvalitetnoga književnoga prevođenja čime se do njegove pojave nitko nije pobliže bavio, a o čemu u prilogu *Vatroslav Jagić i problemi književnog prevođenja* piše Nevenka KOŠUTIĆ-BROZOVIĆ. Osobito ističe Jagićevu usmjerenost prema prevođenju starocrkvenoslaven- skih tekstova, klasičnih djela europske književnosti i najboljih suvremenih tekstova.

Osim znanstvenih i stručnih studija koje su za sobom ostavili znameniti istraživači, u osvjetljavanju njihovih stajališta, tadašnjih društvenih i političkih događaja, bitnu ulogu ima i korespondencija. Stoga ne iznenađuje što je tema čak nekoliko članaka ovoga Zbornika upravo Jagićeva korespondencija. U prilogu *Francuske veze Vatroslava Jagića (Pisma L. Legera V. Jagiću)* Antonija ZARADIJA KIŠ obradila je dvadesetak pisama Louisa Legera upućenih Vatroslavu Jagiću iz kojih doznajemo za njihovo dopisivanje o slavenskoj mitologiji, te o Legerovu faksimiliranom izdanju *Reimskoga*



evanđelistara (1899.).

Antun PAVEŠKOVIĆ u prilogu *Korespondencija Vatroslava Jagića s Milanom Begovićem* govori o Jagićevu dopisivanju s Begovićem, te o njegovu implicitnom stavu o sukobu mladih i starih književnika na prijelomu 19. i 20. stoljeća, a o čemu inače Jagić nije javno govorio.

Ivan PEDERIN u prilogu *Pisma Vatroslava Jagića Louisu Legeru, Karelu Kadlecu i drugim praškim profesorima*, s obzirom na Jagićevu molbu Legeru da o *Archivu für slavische Philologie*, koji mu šalje na dar, napiše recenziju, ističe Jagićevo nastojanje da *Archiv* u europskim krugovima postane prepoznata kvalitetna publikacija koja će europske znanstvenike obavještavati o novostima iz slavističke znanosti. Isti autor u članku *Prilog za životopis Vatroslava Jagića* opisuje njegov životopis na temelju podataka iz Bogišićeve pismohrane u Cavtatu, zadarske pismohrane i podataka iz tiska. Takvi su pristupi u skladu s vremenom kada se posezanjem za tzv. neslužbenim autobiografskim podatcima, korespondencijom i uspomena nastoje dokučiti razlozi i postupci određenih poznatih ličnosti. U pismima koja je slao Baltazaru Bogišiću i Šimi Ljubiću saznajemo ne samo o njihovoj suradnji na znanstvenim pitanjima, nego nalazimo i pojedinosti o Jagićevu osobnom životu, te o prilikama na sveučilištima na kojima je radio. Život Vatroslava Jagića pokušao se osvijetliti u još nekoliko priloga. Dva se bave *Spomenima mojega života*, koje je napisao na nagovor Bečke akademije, a takve su životopise pisali svi članovi Akademije.

U prilogu *Spomen na Jagića u svjetlu njegovih Spomena mojega života* autor Dubravko JELČIĆ odabire ovo do danas slabo proučeno Jagićevo djelo kao zanimljiv izvor za praćenje nekih Jagićevih nedosljednosti i kolebanja, posebice oko hrvatsko-srpskoga pitanja. Spomenuto djelo, smatra autor, sadrži mnoga protuslovlja u pogledima na hrvatski jezik.

Maria Rita LETO u prilogu *Jagićevi Spomeni mojega života* govori da je riječ o autobiografiji s mnoštvom podataka, koja prelazi granicu prikaza jednoga života, te koja zapravo predstavlja povijest slavistike.

Jagićevim životom s naglaskom na njegovoj osobnosti i privatnom životu bavi se i Ernest FIŠER u prilogu *Vatroslav Jagić i Varaždin*, u kojem govori o Jagićevoj korespondenciji s užom obitelji i razmatra biografsku studiju Krešimira Filića *Lik Vatroslava Jagića*. Martina ČAVAR u prilogu *Vatroslav Jagić o Jurju Križaniću* piše o Jagićevu radu na životopisu Jurja Križanića,

koji je počeo proučavati nakon zamolbe da napiše kritiku o Bezsonovu radu o Križaniću. Djelo *Život i rad Jurja Križanića* objavio je 1917. o tristotoj godišnjici Križanićeva rođenja, nakon punih 45 godina skupljanja građe. Autorica napominje kako je Jagić Križanića smatrao velikom osobnošću, te da je upravo Jagić postavio temelje istraživanju Križanićeva djela, dodajući i sažet opis kritika Jagićevih suvremenika o spomenutom Jagićevu djelu.

Nina ALEKSANDROV-POGAČNIK u prilogu *Vatroslav Jagić između filologije i metodologije* uspoređuje Jagićeva književnopovijesna i jezikoslovna znanstvena istraživanja.

Jagićevim doprinosom muzikološkim temama bavi se Gorana DOLINER u prilogu *Jagićev Archiv für slavische Philologie i prilozima za povijest hrvatske glazbe*.

Za razliku od zbornika iz 1986. godine, u kojemu je obuhvaćeno šire tematsko područje, u ovome su se zborniku autori usredotočili na pojedine segmente njegova obimna rada. Govoreći o Jagićevoj znanosti, ali i o njegovu životu u mnogim prilogima, tj. posezanjem za biografijom, privatnom i službenom korespondencijom, pismohranom, podjednako novinskim člancima i studijama, autori su pridonijeli rasvjetljavanju Jagićeva lika i djela, otvarajući pritom mnogo tema koje tek čekaju svoje istraživače.

ANDREA RADOŠEVIĆ

ANICA NAZOR, *Knjiga o hrvatskoj glagoljici: »Ja slovo znajući govorim ...«, priredili Srećko Lipovčan i Zlatko Rebernjak, Erasmus naklada, Zagreb 2008., 160 str.*

I uz to što se posljednjih godina na hrvatskoj filološkoj sceni pojavljivao znatan broj likovno bogatih monografija koje su – u užem ili širem opsegu – obuhvaćale (i) glagoljaški korpus, knjiga akademikinje Nazor *»Ja slovo znajući govorim...«* zaslužuje višestruku pozornost – kako zainteresiranih laika, tako i stručnjaka koji smatraju nužnim da se spoznaje važne za kulturu nekog naroda, u tom narodu učine poznatima. Ona je očekivan odgovor, i to iz naših najviših strukovnih krugova, na velik interes među »široj publikom« prema glagoljskomu pismu, kao važnu nacionalnoidentifikacijskomu znaku, naglašene vizualne atraktivnosti i zanimljive »šifriranosti« (prema srednjovjekovnim grčkim /orto/grafijskim načelima i grafičkoj originalnosti